

Martin Ugalde kazetaria eta idazlea: "Ofizioak definitzen du pertsona. Ni aurrena kazetaria naiz"

[Egile ezezaguna]

Campus, 2000-02: 18-21.

Lehenengo aldia da Euskal Herriko Unibertsitateak kazetari bat Doctor Honoris Causa izendatzen duela. Inork ezin uka izendapena merezimendu osoz Martin Ugalde kazetariari dagokiola. Bokazioko kazetaria, kastadun idazlea, gizon zintzoa, euskaltzale eta abertzale sutsua... Hitzek ezinbestez mugatzen dute kazetari erraldoi honen izaera eta bizitza. Izan ere, idazle eta kazetari bezala makina bat lan argitaratu du eta guztietan gaizki zegoenaren aurka matxinatu da. Isiltasunaren aurrean hitzeginez.

Euskal Herriko Unibertsitateak Doctor Honoris Causa izendatzen duen lehenengo kazetaria zara.

Hala da eta izendapenak oso pozik egin nau. Erbestean, Venezuelan, ikusi nuen lehenengo aldiz aurrez aurre erredakzio bat. Elite deituriko aldizkarian alegia. Sariak irabazi nituen eta aldizkariko enpresak Estatu Batuetako unibertsitate batan bi urtez kazetaritza-ikasketak egiteko beka eman zidan. Venezuelara itzultzean Unibertsitate Katolikoan izan nintzen maisu. Beti izan dut nahi nituen gauzak egiteko fede handia eta Euskal Herrira itzuli nintzenean euskara hutsean idazten hasi nintzen. Geroztik euskaraz baino ez dut idatzi.

Zer deritzozu Euskal Herriko Unibertsitateari?

Unibertsitateak gauza on asko egin ditu. Hala ere, herriak behar du euskarari gehiago laguntzea. Espainiako unibertsitatearen eredian oinarritu ziren geurea egiteko. Gazteleraz pentsatzeko oinarriak ezarriz. Egun gauzak asko aldatu dira. Euskaldunagoa da. Bi unibertsitateak egotea nahiko nuke bata gaztelerazkoa eta bestea euskara hutsezkoa. Bi hizkuntza ditugun bezala. Amets edo desio bat baino ez da. Hala eta guztiz ere, unibertsitatean euskararentzat toki gehiago izatea nahiko nuke.

Literatura ala kazetaritza. Bat aukeratzekotan, zein aukeratuko zenuke?

Ofizioak definitzen du pertsona. Ni aurrena kazetaria naiz. Idazten ikasteko urte askotan zehar kazetaritzako estilo guztiak landu nituen. Gero egin nintzen idazlea. Kazetaritzatik literaturarako pasabidea erreportaiak kontaezinak dira. Nik idatzi nahi nuen baina nobela egin aurretik ondo idaztea ikasi behar nuen. Eta horretarako behetik hasi behar da. Izan ere, literatura eskailera bat da. Ikasten eta ikasten lortzen duzu gorantz egitea. Euskal Herrira itzuli nintzenean Venezuelan zortzi liburu kaleratuak nituen jada. Zaila zen ordea Venezuelan euskara lantzea. Nik Mendizabalen hiztegi txiki bat nuen laguntza bakarra. *Garaiak zorionez aldatu dira.*

Nere bokazioa idaztea zen eta hori lortzeko borroka egin beharra izan nuen. Borrokarik egin ez duenak bere bokazioa aurrera eramateko ez du borroka egin duenaren zain bera. herrimina denok dugu baina ez dugu denok borroka berbera egin. Gerra borroka luzea izan zen. Demokrazia berri honetan askatasuna lortzeko ez da hainbeste sufritzen. Bideak zabaltzeko ordea borroka egin behar da.

Zelan ikusten duzu gaur egungo kazetaritza?

Garai bakoitzak bere burua eta bihotza du. Nere kazetaritza, euskaraz egindakoa, bai eta gazteleraz egindakoa ere, abertzalea zen. Oraingo kazetariak idazteko askatasun handiagoa dute, ahalbide gehiago dituzte. Nire kasuan atzerrian ikasi beharrak jantzi ninduen. Hala eta guztiz ere, egungo kazetaritza jantziagoa izanik ez da hain abertzalea. Eta abertzalea bada ez da hain sendoa. Sentimenduak ez dira hain markatuak. Kazetaritza asko aldatu da. jantziagoa da. Bai eta bigunagoa ere.

Egunkariaren sortzailetarikoa izanik, zer deritzozu duela gutxi kaleratu den Zabalik astekari berriari?

Hizkuntza zahar guztiek dute bere egunkaria. Guk berandu izan genuen gurea baina dagoeneko badugu. Egun enpresa gizonak euskarazko egunkariak negozioa direla konturatu dira. Espresio modu berriak hazten diren heinean euskara hazten baidoa. Egunkariari konpetentzia egingo diola? Ez dut uste. Zabalik astekariak bestelako irakurle bereziak ditu. Egunkaria euskara irakurtzen irakatsi zuen lehen maisua izanik berezko irakurleak ditu. Hala eta guztiz ere, konpetentzia ona da. Euskara zabaltzen ari delako frogatuta. Laister irakurleek egunkari pareta erosiko dute, gazteleraz irakurtzen dituzten antzera. Etorkizunean Bilbon, Gasteizen... euskara hutsez idatzitako astekariak izango dira. Euskara gorantz doa, izan ere, euskaraz irakurtzen ohitzen denak ez du ohitura aldatuko.

Euskal gizartearen etorkizunari dagokionez, euskararekin duzun ikuspegi baikor bera al duzu?

Su etenaren amaierak pena handia eman dit. Alderdi guztiak elkarrekin hartuak egongo zirelako itxaropena bainuen. Hamalau hilabete hildakorik gabe egon ostean egoera berberak luzaroan iraungo zuela pentsatzen genuen. Orain galduta gaude. Egoera zuzendu beharra dago. Nire garaian euskaldunak marka batekoak ginen. Orain abertzaletasuna zabaldu egin da. Herri marka zabaldu da. Bidea dibertsifikatu izanak aberastasuna ekarri du. Ona izan da. Gu ez baikara arrazistak. Geurea defenditu baino ez dugu egiten. Gu kanpora ireki gara. Bi hizkuntza jakiteak indarra ematen baitu. Beraiek ez dute halakorik egin eta hor geratu dira. Hizkuntza bakarrik dakitenak antzuak baitira. Izan ere, intelektualki ireki beharra dago.

Kritika sozial zorrotza da zure lanabesa.

Kritika soziala, zentzu deskriptiboan, neurri handikoa da; gurasoak, zuzentasuna, izaera, sufrimendua... Maite nautenak dira neurri hoberenak. Eta oroimen hori gabe ezin da ezer egin. Ikusten duzuna epaitu behar duzu. Ezin baitugu bi gauza batera ikusi.

Egia mozorrotzen ez duen horietakoa zara. Pentsatzen duzuna esateko beldurrik ez duena alegia.

Ez dut beldurrik. Egin behar nuena egin dut. Ez da harrokeria, barneko lasaitasuna baizik. Bokazioa, ideala, fedea... duenak bizitzen lortzen du. Gazteek konturatu behar dute lana egin behar dela eta hartzen diren kolpe gogorak aberastu baino ez dutela egiten. Egin behar dutena egiteko borroka egin behar dute. Bokazioa aurrera eramateko borrokarik egiten ez duenak ez baitu borroka egiten duenaren zain bera.